

DZIESIĄTY (317) nm

e jasne.

sg m N dziesiąty (71). ◇ G dziesiątego (58); -ého (4), -ego (2), -(e)go (52); -ého *OpecŻyw* (2); -ego *SarnStat*; -ého : -ego *Oczko* (2 : 1). ◇ D dziesiąt(e)mu (2). ◇ A dziesiąty (9), dziesiąt(e)go (1). ◇ I dziesiątym (3). ◇ L dziesiątym (7). ◇ f N dziesiątą (44). ◇ G dziesiąt(e)j (7). ◇ A dziesiątą (23). ◇ L dziesiątęj (2) *BielKron*, *KochFr*, dziesiąty (1) *RybGęśli*; ~ -ej (1), -(e)j (1). ◇ n N dziesiąte (27); -é (3), -(e) (24). ◇ G dziesiątego (7); -ého (1), -(e)go (6). ◇ D dziesiąt(e)mu (2). ◇ A dziesiąt(e) (1). ◇ L dziesiątym (14). ◇ pl N subst dziesiąt(e) (19). ◇ G dziesiątych (9). ◇ A subst dziesiąt(e) (2). ◇ L dziesiątych (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Liczebnik porządkowy; decimus Murm, Mącz, Calep, Cn; decimanus Calep (317) :

Połączenie liczebnikowe (2): Pfalm. Setny dzieiąty. RejPs 164v; LubPs Z3 źp.

α. *W funkcji rzeczownika: »dziesiąta« = dziesiąta godzina (1) : Rzekło lię było wczorą zeyść lię o olmey ná pułzegarzu/ a widzę iż iest blińko dzieiątey/ a iefcze nic lię nie poczęło. GórnRozm E.*

a. *Ostatni w serii dziesięciu (267) : Dzieiątego dnia drzewie wflytko rokicie ij ziela będą sie pocitz krwawym potem albo rofę krwawą vkążą. OpecŻyw 193v, 175, 181, 189, 193v; PatKaz I 10, 11v; PatKaz III 148v; Murm 202; FalZioł V 17d, 67; MiechGlab 10, 69, **6; KłosAlg B; LibLeg 6/80; Oтым też fzołte y dzieiąte przykazanie boże vczy SeklWyzn f3; RejJóz P2; SeklKat B2v, Kv, L2, L3, M4v (11); HistAl N5; KromRozm I M4; MurzNT Ioann 1/39; LubPs C2, C2v Żp, C3 źp, hh6; GroicPorz ee3v; RejWiz A7v, 142v [2 r.], 163, 172v; Abowiem dzieiątego kxiężycá [decimo enim mense] pierwfzego dnia/ ukazały sie wierzchy gor. Leop Gen 8/5 [przekład tego samego tekstu BibRadz] Gen 8/5, Lev 25/9, 1.Par 12/13, 25/17, Esth 2/16, Ioann 1/39, Apoc 21/20; RejZwierz 27v [2 r.]; WyprKr 7v, 32v, 34v; ktorą [ziemię] rofkazał Pan rozdać dzieiąciorgu pokoleniu/ y połowicy dzieiątego [ut darem novem tribubus et dimidiae tribui]. BibRadz Num 34/13, Gen 8/5 [2 r.], Num 7/66, Deut 23/2, 3, 3.Esdr 9/16 (14); Rozdział Szofthy Dzieiątych Kłiąg/ o żeglowaniu Amerykułá Wefpucyá. BielKron 446v, 4, 7, 29v, 30, 38v (42); Decimus, Dzieiący [!]/ ta/ te Mącz 79a, 10c, 79b, 325d, 481b; SienLek a3, 9v, 25, 57v, 148; LeovPrzep b, Ev; RejAp 183; RejPos 194v [2 r.], 215 [2 r.], 216, 274; BiałKat d2, 158v, 171 v, 178v; BielSat D4v; KuczbKat 346; RejZwierc B, B2v, 170v, 182v; BielSpr 12; RejPosWstaw [110³]; BudBib Ex 12/3, Lev 16/29, 25/9, 27/32, 1.Par 12/13 (11); MycPrz II Dv; BiałKaz C2v, D4v; BudNT Ioann 1/39; przeto ich też do zgromádzenia Izraélał fwego/ do dzieiątego pokolenia przypułzczác nie dał. CzechRozm 163, 176, 176v, 204v; ModrzBaz 24; SkarJedn 236, 388; Oczko B, 20, 27v; SkarŻyw 133 marg 161, 235, 251 [2 r.], 268 (9); StryjKron 375; CzechEp 184 marg, 372, [378]; KochFr 71; ReszPrz 21, 89; ReszList 192; Iuż to dzieiąté láto niebo toczy/ láko mé fmutné záwłze płáczą oczy KochPieś 18; BielRozm 32; GórnRozm C3v; Calep 290a [3 r.]; GostGosp 66, 102, 113 źp; GórnTroas 27; LatHar 9, 118, 297, 319, 523 (9); RybGęśli A4, Cv; WujNT 124, 125, Ioann 1/39, s. 504, 751 (9); SarnStat 324, 496, 501, 513, 523 (24); SiebRozmyśl C4 [2 r.], 14v; GrabPospR Nv; PowodPr 26; SkarKaz 346, 419a; KlonWor 63.*

W połączeniu z imionami papieży [imię + dziesiąty (45), dziesiąty + imię (1)] (16): Połtan był Mikołaj Wolki w połelstwie do Papieża Leoná dziesiątego od krolá Polkiego *BielKron* 412, 172v, 177, 184, 190, 193 (10); *SkarJedn* 262, 336; *SkarŻyw* 202, 472; *NiemObr* 178; *LatHar* 551.

W połączeniu szeregowym wskazującym na systematyczny wzrost (2): á tym czałem zábije zás y drugiego/ y trzeciego/ y dziesiątego/ á może ták długo bić/ że go y lámego zábiją. *GórnRozm* Cv; náiezdnik domowy zábiewszy iednego/ y drugiego/ y dziesiątego/ nie może być nigdy poiman/ y práwá fię nie boi *SkarKazSej* 704a.

b. *Jeden z dziesięciu* (39) : [ná pierwszą expedycją wypráwuią mu [poddani cesarzowi tureckiemu] dziesięć dziesiątego [tj. dziesięciu poddanych wyposaža dziesiątego do służby wojskowej]: ná wtorą expedycją ósm dziesiątego: ná trzecią siedm ómego *WerVotum* 15, 6, 7].

Wyrażenia: »dziesiąta część, cząstka dziesiąta« = *jedna dziesiąta całości* (30): [Judasz] miéłki maiątz/w których nofil to tzo milému Iezufowi flano a wślakoż dziesiątą częstz zawždy vkrádl *OpecŻyw* 70, 84; *MetrKor* 40/815; *Leop Lev* 14/10, 21, 4.*Esdr* 7/68; Efá y Bath niech będą pod iedną miarą miedzy wámi/ áby Bath brał w fię dziesiątą część Omer [*decimum chomer batus*]/ á Efá dziesiątą część Omer *BibRadz Ez* 45/11 [przekład tego samego tekstu *BudBib*], *Num* 15/4, 9, 18/26, 45/11; *Mącz* 79b; *RejAp* 94, 95; *GrzepGeom* P [2 r.]; *BielSpr* 15; *BudBib Ex* 29/40, *Lev* 6/20, 14/10, 21, *Ez* 45/11 [2 r.], 14, 4.*Esdr* 14/11 [12]; *BudNT Ev marg*; *ModrzBaz* 139; A przedsię y dziesiątey części tego co tám nápiłano/ Papieżnicy nie chowáią *NiemObr* 75; *WujNT Apoc* 11/13; *KlonFlis* D4.

»dziesiąty dziesiątek« = *dziesiąta cząstka rózańca* (1): Święty/ etc. Zdrowás M. Dzięsiąty Dzięsiątek. *LatHar* [540].

Zestawienia: »dziesiąta część« = *dziesięcina, podatek* (4): *Mącz* 155a; ktemu áby ná kázdy rok ná potym pewną fumnę/ to ielł [...] dziesiątą część ószácowánego dochodu dawáli [*decimam census aestimati partem numerent*]. *ModrzBaz* 139; *SkarŻyw* 347; *SarnStat* 696.

»dziesiąty grosz« = *danina, podatek od pieniędzy lub dochodu* (4): thilko łtarofłta zonich rzeczy, ma wzyąncz dzyelłfyanthą czałcz abo dzyelłzyanthi grołłz, a złodzyey przeczye ma bycz obyofchon [!]. *MetrKor* 40/815, 34/134, 135; Mym zdánim w niebespieczeńłtwie w którym teraz ielł Rzeczp. náłzá/ nie dziesiątego grołłzá/ nie połowice máiętności fwey/ ale y włyłtkiego co kto ma/ náwet y gárdłá fwego żáłowácby nie miał. *GrabPospR* N2.

»dziesiąty snop« = *dziesięcina w zbożu* (1): y zali Pan Bog nieubogácił Káplánow nád łtan Swiecki/ gdy kóždemu pokoleniu Żydowłkiemu przykazał dziesiąty łnop dáwác Káplánowi *OrzRozm* Hv.

c. *Przy numerowaniu punktów wypowiedzi wprowadza kolejny dziesiąty punkt; po dziesiąte* (11) :

»dziesiąta« z *elipsą rzeczownika „przyczyna”, „rozmowa” itp wymienionego na początku wypowiedzi* (5):takiem obyczáiem. Naprzod [...] Drugie [...] Czwarte baczenie [...] Piąte [...] Dziewiąte [...] Dzięsiątą [...] Iedenáłthe baczenie *FalZioł* V Iv; PRzyczyny prze ktore Oyćiec Syná z imienia wydźiedzićzyć może/ thy łą. Pierwłza [...] Dzięsiąta [...] Dzięsiąta/ Ielłiby odłzczepięncem wiáry Krzełciáńłkiey był. *GroicPorz* m; *CzechRozm* Av, 162; *CzechEp* 184.

»dziesiąte« (6): *OpecŻyw* 184; *PatKaz III* 91, 102v; Znamiona vmarłego [płodu] ty łą. Pierwłze [...] Ółme [...] Dziewiąthá [...] Dzięsiąte gdy z trudnością miewa wody pułzczanie *FalZioł* V 32v; *MycPrz* II C2v; *ArtKanc* M3.

Cf CZTERDZIESIĄTY, **DZIESIĄTNY**, DZIESIĄTOROCZNY, **DZIEWIĘCDZIESIĄTY**,
OŚMDZIESIĄTY, **PIĘCDZIESIĄTY**, **PUŁDZIESIĄTA**, **SAMDZIESIĄTY**,
SIEDMDZIESIĄTY, **SZEŚĆDZIESIĄTY**

SB